

Compositie

Componeren betekent letterlijk rangschikken. Onder compositie verstaan we de rangschikking van vormen, grijstinten en kleuren in het tweedimensionale vlak. De driedimensionale ruimte wordt getransformeerd in een plat vlak, maar normaal gesproken zien wij driedimensionaal. Het helpt vaak om zonder camera met één oog naar je onderwerp te kijken.

Een fotograaf kan de beeldelementen vooraf op de door hem of haar uitgezochte plaats zetten. De fotograaf kan ook de camera net zo lang verplaatsen totdat de opbouw van het beeld aan de wensen voldoet. Het gebeurt natuurlijk wel eens dat een opname bij toeval een sterke compositie bevat, maar meestal wordt een goede compositie gecreëerd.

De ordening van de beeldelementen is geen doel op zich maar een middel om aansprekende foto's te maken.

Compositieleer gaat uit van een aantal wetmatigheden hetgeen niet wil zeggen dat wanneer een foto niet voldoet aan die compositiewetten de foto als slecht of onvoldoende dient te worden bestempeld. Toch kan de compositieleer ons helpen inhoudelijk sterkere beelden te maken. Bovendien hebben vormen niet alleen een 'vormelijke' maar ook een innerlijke, emotionele betekenis.

Bij de beschouwing van een foto waarbij de compositie primair is, laten we de letterlijke betekenis van de dingen of elementen buiten beschouwing. Het gaat in eerste instantie om de vormen, kleuren en de plaats die deze elementen innemen.

In de volgende paragrafen wordt een aantal ordeningsprincipes geschetst die in de beeldende kunst gangbaar zijn.

Als we beginnen is het nuttig gebruik te maken van enkele bekende richtlijnen. Later als we meer ervaring hebben, kunnen we de richtlijnen rustig vergeten, als ze eenmaal bekend zijn worden ze onbewust toegepast.

Eigenlijk is compositie de manier waarop ieder van ons bij het maken van een opname op zijn eigen persoonlijke manier het beeldvlak ordent. Compositie is dan ook een uitdrukking van de persoonlijkheid van de fotograaf.

De compositie richtlijnen die we nu puntsgewijs gaan bespreken kunnen helpen die persoonlijke smaak, die visie te ontwikkelen.

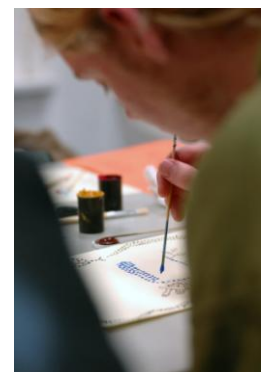
Richtlijn 1: eenvoud

De eerste en misschien wel belangrijkste richtlijn is eenvoud. Bij elke opname moeten we:

-voor ons zelf uitmaken wat het hoofdmotief van de opname is, wat we eigenlijk proberen te fotograferen.

-proberen het hoofdmotief te isoleren, los te maken, het tegen een eenvoudige achtergrond te plaatsen. Een achtergrond die de aandacht van de beschouwer niet zal afleiden.

Dus: eenvoud en keuze van het hoofdmotief. Probeer een eenvoudige beeldopbouw te vinden. Zorg voor een eenvoudige achtergrond, vermijd de aanwezigheid van allerlei details die de aandacht afleiden. Ga zo dichtbij als maar mogelijk is. Zo maak je de beschouwer duidelijk wat je te vertellen hebt, zo kun je jouw beeld zo sterk mogelijk doen overkomen.

Richtlijn 2: regel-van-drie

Deze eenvoudige regel geeft in veel gevallen een heel prettig aandoende beeldvulling. Trek in gedachten in het beeldvlak twee staande lijnen, die het beeldvlak in drie gelijke delen verdelen, doe hetzelfde met twee liggende lijnen. Er ontstaan zo vier snijpunten. In veel gevallen zal de plaatsing van het hoofdmotief op een van de vier punten een sterke compositie geven.

Richtlijn 3: lijnen

Een heel belangrijk element in de beeldopbouw zijn lijnen. Diagonale lijnen kunnen uitstekend worden gebruikt om het oog van de beschouwer het beeld in te voeren, de "invoerende lijn". Een van de interessante lijnen bij de compositie is de slingerende S-lijn. De blik van de beschouwer volgt de lijn. Maar ook driehoeken zijn sterke elementen in een foto.

Richtlijn 4: evenwicht

Een goed evenwicht in een foto betekent heel simpel dat de verschillende elementen: de hoge lichten, de schaduwpartijen, de grote vormen, de kleurvlakken zo ten opzichte van elkaar zijn geplaatst dat er evenwicht in het beeld ontstaat. Je kunt je voorstellen dat twee hoofdonderwerpen op een weegschaal of wip staan. Het grootste onderwerp moet het meeste in het midden staan om de weegschaal in evenwicht te houden.

Richtlijn 5: insluiten en samenvallen

Insluiting van het hoofdmotief door elementen in de voorgrond. Zo'n insluiting verleent diepte en concentratie aan het beeld. Wat we precies als insluitende elementen zullen gebruiken hangt natuurlijk af van de omstandigheden en van ons hoofdmotief. Het spreekt vanzelf dat insluiting en motief bij elkaar moeten passen, elkaar moeten ondersteunen.

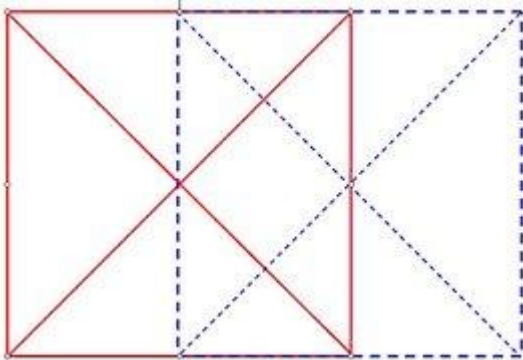
Vaak worden insluitingen door niet ondersteunde takken (takken zonder boomstam) als enigzins storend ervaren, maar het kan vaak wel.

Let op dat er geen elementen uit de voor- en achtergrond samenvallen en zo een nieuw ongewenst onderwerp vormen: bijvoorbeeld een persoon met een boom die uit zijn hoofd lijkt te groeien.

Richtlijn 6: de diagonaalmethode

De Diagonaal Methode is een ontdekking van Edwin Westhoff. De Diagonaal Methode werkt als volgt: elke hoek van een vierkant of rechthoekig kunstwerk verdelen we in twee hoeken van 45 graden. De deellijn is de bissectrice en is tegelijkertijd de diagonaal van de twee overlappende vierkanten in een rechthoek. Je kunt hier alles over lezen op: <http://www.diagonaalmethode.nl>

De methode is eigenlijk niet toe te passen bij de opname, maar wel bij het bijsnijden van de foto.

Illustratie www.diagonaalmethode.nl

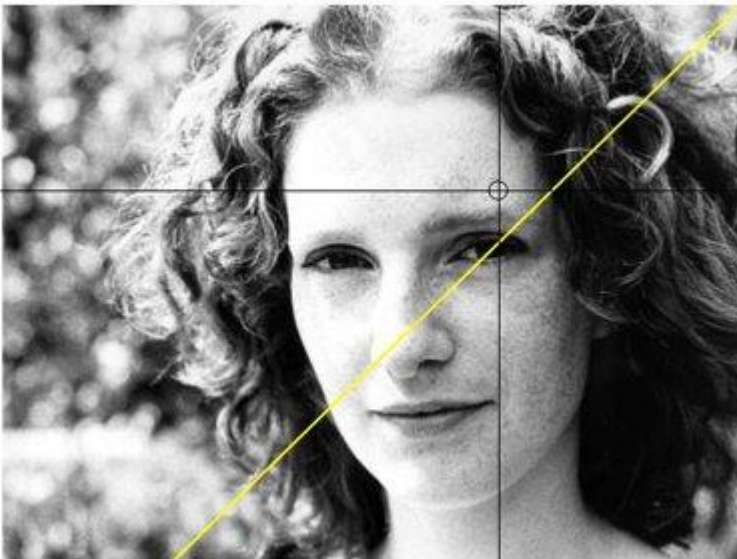

foto: Elske Wijma

Conclusie

Wat zoeken we in een foto, wat verwachten we van de compositie?

De compositie moet simpel en harmonisch zijn. De plaatsing van de elementen moet logisch zijn. De elementen moet in een bepaalde volgorde gelezen kunnen worden.

Hierdoor wordt de kijker in de foto rondgeleid en verdwaalt hij niet.

Let op storende elementen, zij verstoren voornamelijk de compositie en zorgen voor onrust in de foto.

Let op lichte elementen die de aandacht trekken, zeker als ze aan de rand van de foto zitten.